KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 7.8.2003
KOM(2003) 359 endelig/2

CORRIGENDUM
Annule et remplace le second alinéa
du point 6.
Concerne les versions FR, DE, DA, ES,
IT, NL, PT.

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Rapport om situationen i det portugisiske landbrug

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET

Rapport om situationen i det portugisiske landbrug

1. INDLEDNING

På mødet i København i december 2002 anmodede Portugal Det Europæiske Råd om at følge konklusionerne på Det Europæiske Råds møde i Berlin i marts 1999 op, hvor Rådet "på baggrund af de særlige forhold, der præger det portugisiske landbrug, erkendte, at det er nødvendigt at forbedre ligevægten i den støtte, der ydes til landbruget, ved hjælp af foranstaltninger til udvikling af landdistrikterne, som finansieres over EUGFL, Garantisektionen".

Rådet mærkede sig også, at Portugal mener, at der stadig består et særligt problem på grund af den måde, den fælles landbrugspolitik for tiden praktiseres i Portugal på. Rådet opfordrede i denne forbindelse Kommissionen til at udarbejde en rapport om situationen.

Denne rapport er Kommissionens svar på Rådets opfordring til den om at udarbejde en rapport om situationen i det portugisiske landbrug[1].

2. HOVEDTENDENSERNE I PORTUGISISK LANDBRUG

2.1. Produktion og forbrug

I perioden 1986-1995 faldt den portugisiske landbrugsproduktions værdi i faste priser med 3,1 % pr. år. Takten i nedgangen i den portugisiske landbrugsproduktions værdi tog af i perioden 1995-2001 til 1,6 % pr. år, noget mindre end EU-gennemsnittet (2,2 % pr. år). Det portugisiske landbrugs andel i EU's samlede landbrugsproduktion steg lidt fra 2,0 % i 1995 til 2,2 % i 2001. I en ekspanderende national økonomi gik det portugisiske landbrugs andel i BNP dog tilbage fra ca. 5,1 % i 1990 til 2,8 % i 2001.

Siden Portugals tiltrædelse har hovedtendensen i portugisisk landbrug været et markant skifte fra markafgrøder til animalsk produktion, hvilket har afspejlet sig i en betydelig stigning i foderarealet. I perioden 1990-2001 faldt mængden af markafgrøder med 0,3 % pr. år, mens den endelige animalske produktion steg med 1,5 % i gennemsnit. Vin, friske frugter og grøntsager er de tre vigtigste afgrøder, der tegner sig for lidt under en tredjedel af landbrugsproduktionens samlede værdi. Markafgrødernes produktionsresultat har dog været mere omskifteligt end den animalske produktion, da de vigtigste afgrøder, især vin, afhænger af vejrforholdene. Med hensyn til friske frugter og grøntsager har der været en opadgående tendens for citrusfrugter og i mindre udstrækning tomater.

---

[1] Hovedoplysningerne i denne rapport er baseret på officielle data, der er offentliggjort i Eurostat og EUGFL's finansberetninger. Desuden gives der, hvor det anføres, en mere detaljeret analyse af den portugisiske situation på grundlag af INLB's database.

Med hensyn til korn udviser produktionen en faldende tendens for mange produkters vedkommende undtagen den positive udvikling for majs og hård hvede. For sidstnævnte produkts vedkommende ser det ud til, at fødevareindustrien kun i ringe grad har udnyttet fremgangen i areal og produktion. Andre mærkbare tendenser er blevet iagttaget for ris og tobak, hvis produktion er steget betydeligt, og stigningen for sukkerroer, hvor udgangspunktet var meget lavt, har været den største blandt de mindre vigtige portugisiske markafgrøder.

I forbindelse med den fælles landbrugspolitiks produktionslofter for markafgrøder lå de arealer, som der blev anmodet om støtte for i 2002/03, stadig under maksimumsgrænsen for basisarealet såvel som for det kunstvandede basisareal. Da der desuden hidtil ikke er blevet gjort brug af reserven på 60 000 ha, der i Agenda 2000 blev oprettet for nye kunstvandede arealer, må det konkluderes, at disse lofter for tiden ikke virker snærende. Det modsatte er tilfældet for hård hvede, hvor der trods den femdobbelte forøgelse af det støtteberettigede areal i Agenda 2000 blev konstateret en overskridelse i ansøgningerne på næsten 60 %.

Faldet i produktionsmængderne indebærer dog ikke, at andelen af markafgrødernes værdi i den samlede landbrugsproduktions værdi har været aftagende. Tværtimod er andelen af den endelige markafgrødeproduktions værdi i den samlede landbrugsproduktions værdi nu højere end for ti år siden, da produktionens værdi i faste priser er faldet mere i den animalske sektor med 3,5 % mod et gennemsnitsfald på 2,6 % for markafgrødeproduktionens værdi i faste priser i perioden 1990-2001.

I den animalske sektor er mælke-, svine-, fjerkræ- og kvægproduktionen i aftagende orden de vigtigste aktiviteter. Svineproduktionen har været stærkt stigende, mens fjerkræproduktionen hurtigt ekspanderer efter nedgangen i kvægproduktionen. På den anden side udviste kvægmarkedet i 2001 stadig ingen tydelige tegn på en genopretning efter BSE-krisen, der påvirkede den portugisiske produktion i betydelig grad. Trods en vis overskridelse i ansøgningerne om ammekopræmie og den særlige oksekødspræmie var nedgangen i kvægproduktionen hovedårsagen til det senere fald i den animalske produktions andel i den samlede landbrugsproduktion i Portugal.

Det skal bemærkes, at efterspørgslen efter svinekød også fortsat er steget i de seneste år, hvilket har presset producentpriserne i faste priser op. Med hensyn til fjerkrækød har udviklingen i faste priser været mindre gunstig med et heraf følgende fald i produktionens værdi i faste priser. I perioden 1993-2001 steg fjerkræforbruget med 37 % og svineforbruget med 29 %.

Ekspansionen i svineindustrien påvirkede efterspørgslen efter foder positivt. Da det portugisiske landbrug ikke reagerede på dette med en øget foderproduktion, blev ekspansionen ledsaget af en stigning i foderimporten, der bidrog til et fald i selvforsyningsgraden for korn med 5 % fra begyndelsen af 1990erne. Desuden er selvforsyningsgraden for alle hovedarter af kød faldet til under 100 % i de seneste år.

I mælkesektoren har der i det sidste årti været en stadig stigning i mælkeproduktionen, selvom BSE-krisen førte til visse forstyrrelser i produktionen i de sidste to år. Skønt mælkeproduktionens værdi ikke er steget i betydelig grad trods en stigning i priserne i de seneste år, er mælk en af de få sektorer, der har forøget sit bidrag til den portugisiske landbrugsproduktions værdi.

Mælkesektorens rolle er særlig vigtig på Azorerne, hvor den årlige produktion næsten er fordoblet i det sidste årti og med 500 000 t udgør ca. en fjerdedel af den portugisiske produktion. Den heraf følgende høje belægningsgrad af malkekøer har sat miljøet under pres og rejst problemer for andre landbrugssektorer. Især har det forøgede antal malkekøer skabt et overskud af oksekød på det lokale marked, hvilket har givet afsætningsproblemer. Da agerjorden desuden er blevet omlagt til græsningsareal for malkekøer, er der opstået knaphed på sukkerleverancer til den lokale sukkerindustri.

2.2. Arealanvendelse

I 1999 var ca. en tredjedel (3,35 mio. ha) af det samlede landareal i Portugal dækket med skov. Ca. 42 % af landarealet (3,86 mio. ha) er udnyttet landbrugsareal (ULA), hvoraf ca. 86 % er klassificeret som ugunstigt stillede områder. Det dyrkede areal udgjorde 46 % af ULA, varige græsarealer 36 % og 18 % flerårige kulturer.

I perioden 1990-1999 udviste ULA et tydeligt fald på ca. 130 000 ha, idet det dyrkede areal og de flerårige kulturer gik tilbage med henholdsvis ca. 600 000 ha og 80 000 ha og varige græsarealer voksede med ca. 550 000 ha. I den samme periode faldt det kunstvandede areal med 85 000 ha til ca. 800 000 ha eller 21 % af ULA. Det portugisiske ULA udgør lige lidt under 3 % af det samlede ULA i EU.

2.3. Landbrugsbedrifternes størrelse og fordeling efter størrelse

Den portugisiske landbrugsstruktur er fortsat præget af en udbredt tvedeling. Mellem 1990-1995 faldt antallet af portugisiske landbrugsbedrifter hurtigere end i EU-12, nemlig med 5,5 % pr. år mod 2,7 % pr. år for EU-12. I perioden 1995-2000 faldt det samlede antal landbrugsbedrifter i Portugal med yderligere 35 000 fra 451 000 til 416 000, dvs. gennemsnitligt 1,6 % pr. år i sammenligning med et fald på 1,7 % pr. år i EU-15 som helhed.

Procentdelen af portugisiske bedrifter i EU-15 forblev derfor stabil i de seneste år (ca. 6,1 % i 2000), mens de portugisiske bedrifters gennemsnitlige landbrugsareal steg fra 6,7 ha til 9,3 ha ved uændret samlet ULA i Portugal.

De portugisiske landbrugsbedrifters gennemsnitsstørrelse er dog stadig kun ca. halvdelen af EU's gennemsnit (18,7 ha), og fordelingen af landbrugsbedrifternes størrelse i Portugal er stadig ujævn. Bedrifter på under 2 ha i størrelse udgjorde 54 % af alle bedrifter i 2000 og tegnede sig for kun 6 % af ULA, mens 1,4 % af bedrifterne havde mere end 100 ha og udgjorde 53 % af det samlede ULA.

2.4. Landbrugets arbejdskraft

Ifølge optællingen i 2000 var 1 064 000 personer i Portugal beskæftiget i landbruget, hvilket udgjorde 476 000 årsarbejdsenheder (ÅAE). Mellem 1995 og 2000 faldt den samlede arbejdsstyrke i landbruget med 2,4 % pr. år i Portugal i sammenligning med et fald på 3,1 % pr. år for resten af EU-15.

Portugals bidrag til landbrugets arbejdsstyrke i EU-15 steg kun lidt og holdt sig på omkring 8,0 % af den samlede arbejdsstyrke. Da andelen af driftsledere med en økonomisk aktivitet uden for landbruget svarer til EU-gennemsnittet (28 %), er stor underbeskæftigelse stadig et hovedtræk ved portugisisk landbrug.

Driftslederes deltidsarbejde er nemlig, selvom det er temmelig stabilt, særlig udbredt i Portugal, hvor 83 % af driftslederne arbejdede deltids i 2000 i sammenligning med 76 % for EU-15. Dette grundtræk ved den portugisiske arbejdsstyrke skal ses i sammenhæng med det store antal små bedrifter.

I 2000 bestod 90 % af den samlede arbejdsstyrke af familiemedlemmer (mod 82 % for EU-15). Den regulært ansatte arbejdskraft, der ikke stammer fra landbrugsfamilier, udgjorde kun 47 000 ÅAE svarende til 9 % af den samlede arbejdskraft. Mellem 1995 og 2000 forblev familiearbejdskraftens andel i Portugal stabil i modsætning til den gradvise nedadgående tendens i EU.

Et træk ved den portugisiske arbejdskraft i landbruget er, at kun 1 % af driftslederne efter eget udsagn har modtaget fuld landbrugsuddannelse mod et gennemsnit for EU-15 på 5 %. Et andet hovedtræk er den store procentdel af landbrugsbedrifter, der drives af ældre landmænd. I 2000 var andelen af arbejdstyrken på over 55 år i det portugisiske landbrug lig med 65 %, betydelig mere end i EU-15 (53 %).

2.5. Handel

I 1978 i Kommissionens vurdering af Portugals tiltrædelse blev handelsunderskuddet udpeget som et hovedproblem. Siden landets tiltrædelse er landbrugsvarernes vægt i handelsunderskuddet steget lidt fra 17 % i 1988-1990 til 18 % i 2000-2002. Da verdensmarkedspriserne nåede deres højdepunkt fra 1995 til 1998, udgjorde handelsunderskuddet på landbrugsområdet en endnu større andel (26 %) af Portugals handelsunderskud. I perioden 2000-2002 stabiliserede det samlede handelsunderskud på landbrugsområdet (internt + eksternt EU-15) sig på et gennemsnitsniveau på 2 800 mio. EUR pr. år. Selvom den overordnede tendens stadig viser et voksende underskud i faste priser, er landbrugseksporten vokset hurtigere end landbrugsimporten siden midten af 1990erne.

Samhandelen i EU som en procentdel af den samlede handel med landbrugsvarer i Portugal er stigende, så EU-samhandelen med landbrugsvarer nu udgør ca. 78 %. EU-samhandelen er stadig større for industriprodukter, men i de seneste år er denne forskel blevet indsnævret. Procentdelen af EU-samhandelen med landbrugsvarer i den samlede handel med levnedsmidler er således begyndt at nærme sig procentdelen af EU-samhandelen med industriprodukter i Portugal.

Det skal her bemærkes, at importen er steget markant ved integrationen i EU, hvilket afspejler sig i et voksende underskud i EU-samhandelen med landbrugsvarer. Mens Portugals handel med landbrugsvarer med lande uden for EU har forbedret sig for næsten alle kategorier varer undtagen nogle friske og tropiske frugter og sukker, har EU-samhandelen med landbrugsvarer mere end neutraliseret den positive tendens for Portugals handel med landbrugsvarer med lande uden for EU, hvilket forværrede det generelle handelsunderskud.

Det fremgår af en produktbaseret analyse, at Portugal frembyder negative tendenser for de fleste landbrugsvarer, inkl. nogle dynamiske sektorer i portugisisk landbrug såsom frisk frugt og svinekød. Desuden er Portugal siden begyndelsen af 1990erne blevet nettoimportør af mælk og mejeriprodukter. På den anden side er faldet i nettoimporten af levende kvæg hovedsagelig en følge af BSE-krisens virkning for efterspørgslen. Portugal har bevaret for ikke at sige styrket sin traditionelle positive

handelsbalance i vinsektoren. Billedet er også positivt for sukkerhandelen, hvor nettoimporten er i aftagen.

I forbindelse med den nuværende fælles landbrugspolitik skal det bemærkes, at landbrugseksporten hovedsageligt er baseret på høj kvalitet og forarbejdede produkter såsom vin, friske frugter og grøntsager, mens Portugal især importerer produkter, der modtager en høj prisstøtte, især mælk, oksekød og korn.

3. DET PORTUGISISKE LANDBRUG NUVÆRENDE ØKONOMISKE RESULTATER

3.1. Produktivitet

I makroøkonomisk henseende kan landbrugsudbyttet pr. ha i Portugal beregnes til 1 642 EUR/ha ULA, ca. trefjerdedele af EU-niveauet (2 205 EUR/ha ULA).

Denne situation forværres yderligere, når produktiviteten udtrykkes pr. arbejdsenhed. Da en forholdsvis høj andel af EU's landbrugsarbejdskraft er koncentreret i Portugal (8 %), ligger landbrugsproduktionen pr. arbejdsenhed i Portugal i gennemsnit på 13 298 EUR/ÅAE, dvs. ca. 28 % af EU-niveauet (47 218 EUR/ÅAE).

Udtrykt i nettoværditilvækst i faktorpriser (NVT) pr. ha og ÅAE er den portugisiske situation lidt mere positiv. I 2001var NVT pr. ha på 636 EUR/ha, ca. 71 % af EU-gennemsnittet, og NVT pr. ÅAE var med 5 149 EUR/ÅAE ca. 27 % af EU-gennemsnittet.

3.2. Input

For tiden er forbruget af rå- og hjælpestoffer ca. 50 % af det samlede landbrugsoutput. Andelen af det portugisiske forbrug af rå- og hjælpestoffer i EU er næsten lig med det portugisiske landbrugsoutputs andel, dvs. 2,3 %.

I det sidste årti har andelen af forbruget af frø, pesticider og kunstgødning, skønt brugen og andelen af disse inputs er steget, holdt sig under EU-gennemsnittet. Omvendt har andelen af foderstoffer holdt sig over EU-gennemsnittet, selvom deres andel i Portugals forbrug af rå- og hjælpestoffer er faldet.

Den faste værdi af udgifter såsom leje, rentebetaling og lønninger har været faldende. Lejens andel i disse eksterne omkostninger er dog lavere end EU-gennemsnittet, renternes betydning næsten den samme og udgifterne til arbejdskraft større end i EU som helhed. Udgifterne til afskrivning er forholdsvis ringe i Portugal, hvilket er ensbetydende med en lav kapitalinvestering i landbrugssektoren.

3.3. Indkomst

Eurostats økonomiske regnskaber for landbruget viser, at mellem 1986 og 1995 steg de portugisiske landbrugsindkomster med ca. 30 %, betydeligt mere end EU-gennemsnittet på 25 %. Fra 1995 til 2002var indkomststigningen på 32 % i Portugal den højeste i EU, langt over EU-gennemsnittet på 8 %.

Ved at benytte INLB-data til beregning af nettoværditilvæksten (NVT) pr. ÅAE i faktorpriser i de sidste fem år steg indkomsten i Portugal dog med 5,8 % og med 2,0 % pr. år i EU, hvilket udgør en sammenlagt forøgelse på 48 %.

Trods denne højere forøgelse var landbrugsindkomsten pr. ÅAE i Portugal (4 200 EUR/ÅAE), der er baseret på INLB-data, stadig kun 27 % af EU-gennemsnittet i 2002, og der er fortsat væsentlige forskelle i indkomsterne mellem de forskellige regioner i Portugal. Gennemsnittet for 1999-2000 varierede fra ca. 2 400 EUR Algarve-regionen til 10 900 EUR i Alentejo-regionen.

Med hensyn til bedriftstype har producenter, der er specialiseret i markafgrøder, den højeste indkomst pr. person med 11 751 EUR/ÅAE, efterfulgt af fjerkræ- og svineavlere (10 562 EUR/ÅAE), mælkeproducenter (7 879 EUR/ÅAE) og vinproducenter (5 923 EUR/ÅAE).

Endelig betyder den lave produktivitet og gennemsnitseffektiviteten af input i Portugal, at indkomsten pr. ha ULA, der er baseret på Eurostats data, er blandt de laveste i EU med 416 EUR/ha ULA, lige under halvdelen af EU-gennemsnittet (882 EUR/ha ULA).

4. TIDLIGERE ERKENDELSE AF DET PORTUGISISKE LANDBRUGS SÆRLIGE FORHOLD

Så tidligt som i 1978 udarbejdede Kommissionen som led i Portugals ansøgning om optagelse i EU en rapport om de vigtigste struktursvagheder i Portugals landbrug og den store afhængighed af import af grundnæringsmidler Disse særlige forhold blev tilgodeset ved en række overgangsordninger, især for landbrug, i Portugals førtiltrædelsesprogram i 1981.

Efter tiltrædelsen blev EU's strukturpolitik anvendt fuldt ud i Portugal. Desuden blev 700 mio. ECU afsat til landbrugssektoren i et særligt program for udvikling af Portugals landbrug (PEDAP) i den tiårige overgangsperiode (1986-1995).

Der blev også truffet særlige overgangsforanstaltninger for at tage hensyn til den følsomme landbrugssektor, hvor hovedparten af Portugals landbrugsproduktion fulgte en forskelligartet overgang med to hovedfaser. Fra 1986 til 1990 forblev markedsordningerne nationale (inkl. finansieringen af dem), men skulle gradvis tilpasses fælles mål. Tolden skulle gradvis afvikles med henblik på en liberalisering af handelen, men særlige mekanismer anvendes for følsomme produkter. Fra 1991 til 1995 blev de portugisiske priser og støttebeløb tilpasset EF-niveauet som forberedelse til fuld integration i den fælles landbrugspolitik.

Ved 1992-reformen af den fælles landbrugspolitik blev EF-priserne nedsat fra 1993 uafhængigt af omfanget af de portugisiske støtteprisers tilpasning. Prisnedsættelserne blev udlignet ved direkte betalinger, og dette skifte fra pris til indkomststøtte var forholdsvis gunstigt for Portugal. Selvom 1992-reformen fuldt ud blev anvendt i Portugal, blev landet indrømmet særlige betingelser. Referenceudbyttet for korn er højere end de tidligere og nuværende udbytter, og der anvendes særlige betingelser for udbetaling af oksekødspræmien. Desuden gjaldt der stadig overgangs-foranstaltninger i nogle sektorer. Der blev også indført en særlig foranstaltning for kvægpræmie i form af et program for omstilling af jord med markafgrøder til ekstensiv kvægproduktion inden for et loft på 200 000 ha på daværende tidspunkt, og denne foranstaltning er blevet forlænget indtil 2005.

Ved oprettelsen af enhedsmarkedet viste nogle af de aftalte overgangsforanstaltninger, der stadig gjaldt for følsomme landbrugsprodukter, sig at være uforenelige med dette mål. Disse foranstaltninger blev faset ud i 1993, og der blev ydet en degressiv overgangsgodtgørelse i følsomme sektorer, hovedsagelig for korn, mælk og oksekød.

Under Agenda 2000-reformen af den fælles landbrugspolitik nød Portugal især godt af forhøjelserne af loftet for hård hvede, det udvidede kunstvandede areal i kornsektoren og de forhøjede lofter for oksekødspræmierne i kvægsektoren. Da Portugal har en forholdsvis høj andel af jord i ugunstigt stillede områder, nød landet desuden godt af skiftet i finansieringen af foranstaltningerne for ugunstigt stillede områder fra Udviklingssektionen til Garantisektionen.

For tiden yder Fællesskabet i forbindelse med Azorerne særlig støtte for mælk og oksekød, og i 2001 blev der for perioden 1999-2003 indrømmet en fritagelse for mælkeafgiften på 73 000 t mælk, for at Azorernes mælkesektor fortsat kan omstruktureres uden forstyrrelse af mælkemarkedet.

5. BUDGET

Før 1993 var Portugals procentuelle bidrag til EU's budget højere end andelen af Garantisektionens samlede udgifter til landets landbrugssektor. Siden da har det modsatte med nogle udsving været tilfældet, og Portugal har modtaget ca. 1,6 % af de samlede EUGFL-udgifter.

I 1994 og 1995 viste den kombinerede virkning af 1992-reformen og af visse særlige ad hoc-foranstaltninger for Portugal sig. "1993"-pakken blev i regnskabsåret 1994 anvendt for Portugals landbrugssektor og levnedsmiddelindustri, der blev foretaget ekstraordinære udbetalinger efter tørken i 1992 og 1993, og der blev ydet agromonetære udligningsbeløb i 1994 og 1995.

Den kombinerede virkning af disse overgangsforanstaltninger var, at Garantisektionens udgifter til Portugal i 1996 og 1997 faldt fra over 700 mio. EUR til et gennemsnit på 650 mio. EUR, et tal, der bedre afspejler følgerne af reformen af den fælles landbrugspolitik i 1992. Til gengæld var den betydelige stigning i 2001 (til 873 mio. EUR eller 2,1 % af de samlede EUGFL-udgifter) delvis resultatet af de ændringer, som Agenda 2000 indebar for finansieringen af visse foranstaltninger, især udbetalingerne for ugunstigt stillede områder, der hidtil var blevet finansieret over Udviklingssektionen.

En analyse af udviklingen i andelen af underudgiftsområde 1a i Garantisektionens udgifter i Portugal som en andel af bruttoværditilvæksten i markedspriser viste, at den steg betydeligt til 26 % i 1994 og derefter stabiliserede sig på ca. 20 %. Dette niveau placerer Portugal under gennemsnittet for medlemsstaterne, da EU-gennemsnittet er 20 %, men over Luxembourg, Nederlandene og Italien.

På den anden side er underudgiftsområde 1a i Garantisektionens udgifter i Portugal lavt i forbindelse med arbejdsenheder (ÅAE) som følge af den lave arbejds-produktivitet i Portugals landbrug, da det kun er 20 % af EU-gennemsnittet. Desuden steg udgifterne pr. ha landbrugsareal (ULA) til 173 EUR/ha i 1993 og er forblevet på

et lignende niveau siden da, men ligger stadigt lavt og udgør kun 60 % af EU-gennemsnittet (293 EUR/ha).

Hertil kommer, at i perioderne 1994-1999 og 2000-2006 fik Portugal tildelt henholdsvis 2 125 mio. EUR og 2 279 mio. EUR fra Udviklingssektionen til fremskyndet justering af landbrugsstrukturerne og udvikling af landdistrikterne. Den fuldstændige gennemførelse af foranstaltningerne under disse programmer viser, at Udviklingssektionens intervention i Portugal er en nødvendighed og en succes.

6. KONKLUSIONER

Selvom ovennævnte analyse af disse økonomiske indikatorer viser en imponerende og støt vækst i Portugals landbrugsindkomst i faste priser, byder Portugals landbrug fortsat på flere specifikke problemer.

- Produktionen og indkomsten pr. arbejdsenhed er stadig meget lav trods en forbedring

- Disse lave indkomster skyldes i stor udstrækning, at det portugisiske landbrugs arbejdskraft er ringe udstyret med jord samt drifts- og anlægskapital, og at der er en betydelig underliggende underbeskæftigelse i sektoren.

Det er Kommissionens vurdering, at de særlige problemer i Portugals landbrug ikke bare kan henføres til dybt rodfæstede strukturtilpasningsproblemer, men at de også påvirkes af den måde, hvorpå den fælles landbrugspolitik for øjeblikket anvendes i Portugal.

De kritiske problemer i Portugals landbrug ser i de kommende år ud til i det væsentlige at kræve:

- **genoptagelse og fremskyndelse af strukturtilpasningen.** Den nuværende bedriftsstruktur i Portugal tillader stadig ikke en optimal brug af både drifts- og anlægskapitalen, selvom Portugal nedbringer brugen af input i et hurtigere tempo end EU-gennemsnittet. Denne situation hæmmer en forbedring af rentabiliteten og investeringskapaciteten i den portugisiske landbrugssektor;

- **støtte til udvikling af et bæredygtigt og markedsorienteret landbrug, der er fokuseret på kvalitet**. De portugisiske landbrugsprodukters værdi kunne forøges ved en bedre produktdifferentiering og yderligere investeringer for at forbedre kvaliteten og forstærke markedsføringsmetoderne. Dette ville sætte det portugisiske landbrug i stand til at drage mere fordel af enhedsmarkedet;

- **forbedring af landdistrikternes bæredygtighed og konkurrenceevne**. Dette kan kun opnås ved et mere diversificeret og fleksibelt arbejdsmarked, der letter oprettelsen af nye arbejdspladser og således en bedre udnyttelse af arbejdskraftsoverskuddet på de portugisiske bedrifter.

6.1. Genoptagelse og fremskyndelse af strukturtilpasningen i Portugals landbrug

Ved hjælp af støtte fra EUGFL, Udviklingssektionen, har Portugal gjort betydelige fremskridt ved fremme af landbrug som en moderne og konkurrencedygtig produktionsaktivitet, især ved strukturelle investeringer i forbedring af kvaliteten i

nogle vigtige sektorer i Portugal såsom oliven, vin og frugt samt investeringer i kunstvanding. De portugisiske kvalitetsprodukters konkurrencedygtighed er derfor blevet væsentligt styrket på fællesskabsniveau.

Da tempoet for strukturtilpasning af det portugisiske landbrug fortsat er den hovedfaktor, der hæmmer den økonomiske udvikling i sektoren, henstiller Kommissionen til, at den næste generation af programmer for udvikling af landdistrikterne fortsat skal støtte de forbedringer, der gøres på dette område.

6.2. Udvikling af et bæredygtigt og markedsorienteret landbrug i Portugal, der er fokuseret på kvalitet

Værktøjerne til styring af produktionen, f.eks. garanterede maksimumsarealer, kvoter, nationale og regionale lofter osv., har generelt ikke medført en begrænsning af den portugisiske produktion inden for de seneste ti år. Disse foranstaltninger har derfor kun haft ringe betydning for blokeringen af det portugisiske landbrugs udvikling, selv om de portugisiske myndigheder i de seneste år har givet udtryk for, at disse begrænsninger har spillet en større rolle end tidligere.

I forbindelse med de fælles markedsordninger og Kommissionens nuværende forslag til reform af dem har den foreslåede ordning for en enkelt betaling pr. bedrift elementer i sig, der er forenelige med det portugisiske landbrugs behov, da det vil føre til en ophævelse af produktionsbegrænsningerne med undtagelse af mælkekvoterne, kvæg og sukkerkvoterne, idet sidstnævnte kvoter ikke er en del af det nuværende reformforslag.

Selv med de snærende bånd ved den foreslåede forlængelse af kvoteordningen indtil 2014 ser Kommissionen fordele for det portugisiske landbrug ved det nuværende forslag til mælkereform, da der er planlagt ekstra forhøjelser af medlemsstaternes kvoter i 2007 og 2008. Kommissionen erkender dog, at denne sektors særlige økonomiske betydning på Azorerne og problemerne ved udvikling af Azorernes mælkeproduktion kræver særlig opmærksomhed, og at disse problemer skal løses gennem passende foranstaltninger.

På den anden side har et vigtigt træk ved det portugisiske landbrugs udvikling i det sidste årti været omstillingen fra markafgrøder med meget lav produktivitet til ekstensiv dyreavl, der især er baseret på en udbygning af ammekobestanden. Denne omstilling er blevet fremdrevet ved særlige foranstaltninger for Portugal og passer bedre til forholdene i mange af landets ugunstigt stillede områder. Kommissionen vil derfor være parat til at undersøge, hvordan denne positive omstilling for Portugal fortsat kan anspores i fremtiden.

Generelt forventer Kommissionen derfor, at det portugisiske landbrug vil nyde godt af de nye fremtidsperspektiver, som de forskellige elementer i den nuværende reform af den fælles landbrugspolitik byder på. Ved at blive mere markedsorienteret og derved fremme kvalitetsproduktionen vil den fælles landbrugspolitik skabe bedre forudsætninger for vækst i det portugisiske landbrug.

6.3. Forbedring af de portugisiske landdistrikters bæredygtighed og konkurrenceevne

Man kan indvende, at den fortsatte strukturtilpasning og en bedre markedsorientering i den fælles landbrugspolitik ikke på kort sigt kan løse Portugals produktivitetsproblemer og måske ikke fører til den nødvendige stigning i de portugisiske producenters indtægter på grund af underliggende problemer ved udviklingen af landdistrikterne.

Der skal derfor rettes særlig opmærksomhed mod reformens virkninger for landbrugsproduktionen i de ugunstigt stillede områder, så meget mere som disse områder i betydelig grad overlapper områder med høj naturværdi. For Portugal vedrører dette især ekstensivt ammeko- og fårehold.

Kommissionen mener, at dens nuværende forslag for at styrke den anden søjle i den fælles landbrugspolitik imødekommer dette behov og vil give Portugal nye muligheder for at fremme udviklingen af landets landdistrikter, der er afhængige af landbruget, og helt imødekommer samfundets ønske om miljøbeskyttelse.

Kommissionen mener derfor, at de økonomiske foranstaltninger såsom programmerne for ugunstigt stillede områder og miljøvenligt landbrug kan være et vigtigt svar på behovet for at konsolidere indkomsten på Portugals deltidslandbrug, mens den nødvendige omstrukturering af sektoren fortsat finder sted.

Kommissionen er derfor parat til at se velvilligt på konklusionerne på Det Europæiske Råds møde i Berlin i marts 1999 for eventuelt at forøge støtten til Portugal fra underudgiftsområde 1b) i EUGFL, Garantisektionen (Udvikling af landdistrikterne*)* og på konklusionerne på Det Europæiske Råds møde i Bruxelles i oktober 2002 om, at producenterne i de ugunstigt stillede områder i det nuværende EU skal sikres, og at et multifunktionelt landbrug skal opretholdes i alle dele af EU.